

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

423

Vragen van het lid **Agnes Mulder** (CDA) aan de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie over *een studie naar de olieprijs door IMF* (ingezonden 28 september 2012).

Antwoord van minister **Verhagen** (Economische Zaken, Landbouw en Innovatie) (ontvangen 31 oktober 2012).

Vraag 1

Bent u bekend met de studie «The Future of Oil: Geology versus Technology» van een aantal IMF-economen (Internationaal Monetair Fonds), gepubliceerd in mei 2012?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe beoordeelt u deze studie? Bent u van mening dat deze studie een betrouwbare voorspelling geeft van de olieprijs? Hoe verhoudt deze studie zich tot de voorspellingen die het International Energy Agency (IEA) publiceert?

Antwoord 2

In de studie *The Future of Oil: Geology versus Technology* worden twee wetenschappelijke methoden om een prognose te maken van de olieprijs zorgvuldig gecombineerd teneinde een betere raming te maken van de ontwikkeling van de olieprijs. Het ramingsmodel van Benes et al. (2012) incorporeert vraagfactoren zoals structurele economische groei en conjunctu-
rele schokken in de wereldeconomie alsmede aanbodfactoren zoals het toenemend olieaanbod in reactie op hogere prijzen en de beperkte mogelijkheden tot extra oliewinning. Met deze nieuwe methode komen de IMF-onderzoekers tot de conclusie dat de reële prijs van ruwe aardolie in het komende decennium permanent zal verdubbelen van circa \$100 per vat in 2011 naar circa \$180 in 2021.

Bij het invoeren van historische data, blijkt het gebruikte combinatiemodel beter olieprijsontwikkelingen te voorspellen dan andere modellen. Echter betekent dit niet dat het model ook de toekomstige olieprijsontwikkeling accuraat weet te voorspellen. Ook dit combinatiemodel moet zich nog bewijzen. Wel is het prijzenswaardig dat de IMF-onderzoekers proberen de

verschillende theorieën in één model bijeen te brengen en daarmee zoveel mogelijk bij de reële ontwikkelingen in de oliemarkt proberen aan te sluiten. Het Internationaal Energy Agency hanteert een andere methode dan Benes et al. (2012). Het IEA maakt geen langetermijnvoorspellingen van de olieprijs. In de World Energy Outlook van 2011 schetst het IEA een drietal scenario's met elk een verschillende olieprijs als uitkomst. De olieprijs is in de World Energy Outlook een resultante van in de scenario's beschreven beleidskeuzes en ontwikkelingen.

Vraag 3

Wat zijn de gevolgen voor de Nederlandse economie van de voorspelling dat over een decennium de olieprijs zal zijn verdubbeld (circa 180 dollar per vat in 2021)? Hoe gevoelig is de Nederlandse economie voor stijgende en volatiele olieprijsen?

Antwoord 3

Eind 2010 heeft het Centraal Planbureau een scenario doorgerekend voor een olieprijsstijging in het geval van een beperking van het olieaanbod. In die doorrekening komt het bruto binnenlands product (BBP) van Nederland bij een 20% hogere olieprijs op middellange termijn 0,3% lager te liggen. Een olieprijsverdubbeling in een decennium zou dus het BBP met 1,5% kunnen drukken, hetgeen betekent dat de economische groei gemiddeld 0,15%-punt per jaar lager zou liggen.¹ De Nederlandse economie verliest daarmee ruwweg een tiende van haar groeipotentie.

De oorzaken van de olieprijsontwikkeling bepalen hoe de ontwikkeling doorwerkt op de Nederlandse economie. Als een olieprijsstijging het gevolg is van een sterke groei van de wereldeconomie, zien de gevolgen er anders uit dan in het scenario waar een deel van het werelddaanbod van olie wegvalt zoals door het CPB is beschreven. Als de prijsstijging het resultaat is van wereldwijd meevallende economische groei, dan profiteert Nederland primair via haar aandeel in de groei van de wereldhandel. Dit compenseert volgens CPB-doorrekeningen het negatieve effect van hogere olieprijsen.

Vraag 4

Wat zijn de consequenties van deze studie van het IMF voor de studies van het CPB (Centraal Planbureau), die zich baseren op een olieprijs van 118 dollar per vat in 2020 (in navolging van het IEA) en tevens de Referentieraming Energie en Emissies: actualisatie 2012? Wat betekent de studie van het IMF voor het overheidsbeleid dat op basis van laatstgenoemde documenten is ingezet?

Antwoord 4

Het Centraal Planbureau gaat er in zijn korte- en middellangetermijnramingen vanuit dat de reële prijs van olie constant blijft. Dit komt overeen met een «random walk»-raming, zoals genoemd in de studie van Benes et al. (2012). Het onderzoek Benes et al. (2012) suggereert dat de «random walk»-methode, voor de introductie van de eigen nieuwe methode, de ramingmethode was met de beste voorspelresultaten. Het Internationaal Monetair Fonds blijkt in zijn nieuwste macro-economische ramingen van de World Economic Outlook October 2012 eveneens van reëel constante olieprijsen uit te zijn gegaan. Waar het langetermijnramingen betreft is het CPB voorlopig voornemens om de olieprijsraming te blijven baseren op de scenario's van de International Energy Outlook van het Internationaal Energie Agentschap. De studie van de IMF-onderzoekers bevestigt dat het waarschijnlijk is dat olieprijsen door zowel oorzaken aan vraag- als aanbodzijde zullen stijgen. Dat de kosten van energie zullen stijgen is ook geconstateerd in het Energierapport en vormt een uitgangspunt van het energiebeleid van dit kabinet². Het betekent allereerst dat alle veilige en betrouwbare energieopties hard nodig zijn voor het realiseren van betrouwbare energie tegen concurrerende prijzen: groen, maar ook grijs zoals kolen, gas en kernenergie. Daarbij bevestigen de stijgingen in olieprijsen de noodzaak van de huidige prioriteiten, waaronder het diversifiëren naar energiedragers en herkomst van energie, het versterken

¹ Hierbij dient te worden aangemerkt dat een stijging van 100% geen marginale stijging is. Modellen zoals het CPB die hanteert zijn minder geschikt voor dergelijk grote prijsstijgingen.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2010–2011, 31 510, nr. 45

van de Europese markt, het positioneren van Nederland als gasrotonde, het stimuleren van hernieuwbare energie, het voeren van een actieve energiediplomatie, het bijmengen van biobrandstoffen in de transportsector, de inzet op elektrisch vervoer en de ontwikkeling van de *biobased economy* en het creëren van optimale omstandigheden voor innovatie.

Vraag 5

Hoe beoordeelt u de waarschuwing in de conclusies van het IMF-rapport dat dergelijke hoge olieprijsen de wereldeconomie op «onbekend terrein» brengen en dat er een pijngrens is waarboven de effecten van olieprijsen op het Bruto Binnenlands Product «non-lineair» worden? Is dit voor u reden onderzoek te laten verrichten naar de gevolgen van een sterker stijgende olieprijs dan waarmee in de huidige modellen van het IEA en het CPB is gerekend?

Antwoord 5

De IMF-onderzoekers stellen dat toekomstige olieprijsen notoir moeilijk zijn geweest om te voorspellen. Ook de nieuwe modelmatige schattingen van Benes et al. (2012) kunnen op basis van historische data op voorhand geen grote voorspelzekerheid worden toebedacht. Op basis van historische data zou de kans 90% zijn dat de gemiddelde reële olieprijs in 2022 tussen circa \$120 en \$240 uitkomt. Het is dus een grove schatting die in de praktijk met grote kans anders kan uitpakken. Het valt niet uit te sluiten dat inderdaad «onbekend terrein» wordt betreden en niet-lineaire effecten zouden kunnen optreden. Wanneer hoge olieprijsen een sector volledig onlevensvatbaar maakt, is het inderdaad mogelijk dat het effect van een olieprijsstijging op het bruto binnenlands product niet-lineair is. Echter, erg hoge olieprijsen leiden tot substitutie naar andere energiebronnen en tot ontwikkeling en gebruik van nieuwe technieken. Dit verkleint de kans op niet-lineaire effecten. Vanwege de onzekerheden in het onderzoek naar prijsontwikkelingen en het doorlopend onderzoek dat medewerkers van o.a. het IMF en het IEA verrichten ben ik niet voornemens om onderzoek te laten verrichten naar de gevolgen van de genoemde veronderstelde olieprijsstijgingen.